

Vergaderjaar 2008–2009

31 792 XIII

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Economische Zaken (XIII) voor het jaar 2008 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota)

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL

Wetsartikel 1

De begrotingsstaten die onderdeel uitmaken van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 1, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2008 wijzigingen aan te brengen in de departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Economische Zaken.

De in de begrotingsstaat opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zogenaamde begrotingstoelichting).

De minister van Economische Zaken,
M. J. A. van der Hoeven

B. BEGROTINGSTOELICHTING

In aansluiting op de eerste suppletore begroting 2008 (de wet van 25 september 2008, Stb. 2008, ...), wordt door middel van het onderhavige wetsvoorstel voorgesteld de begrotingsstaat van het Ministerie van Economische Zaken (XIII) voor het jaar 2008 voor de uitgaven met € 102,2 mln te verlagen en voor de ontvangsten met € 716,2 mln te verhogen. Deze mutaties zijn deels verwerkt in de Miljoenennota 2009 (Kamerstukken II, 2008/09, 31 700, nr. 2) en betreffen verder de nadere wijzigingen, die in de Najaarsnota 2008 zijn verwerkt.

Samenvattend ontstaat het volgende beeld voor de **uitgavenbegroting** (bedragen x € 1 mln):

Aansluiting met de tweede suppletore begroting

1. Verwerkt in de Miljoenennota 2009	- 36,8
2. Nadere wijzigingen (Najaarsnota 2008)	- 65,4
Mutatie onderhavig wetsvoorstel	- 102,2

Samenvatting uitgavenmutaties in begrotingen

Vastgestelde begroting 2008 (Stb. 2008, 151)	2 596,5
Af: Eerste suppletore begroting 2008 (Stb. 2008, 464)	- 93,8
Af: Tweede suppletore begroting 2008 (onderhavig wetsvoorstel)	- 102,2
Af: Afrondingsverschil	- 0,1
Totaal geraamd	2 400,4

Samenvattend ontstaat het volgende beeld voor de **ontvangstenbegroting** (bedragen x € 1 mln):

Aansluiting met de tweede suppletore begroting

1. Verwerkt in de Miljoenennota 2009	492,0
2. Nadere wijzigingen (Najaarsnota 2008)	224,2
Mutatie onderhavig wetsvoorstel	716,2

Samenvatting ontvangstenmutaties in begrotingen

Vastgestelde begroting 2008 (Stb. 2008, 151)	7 690,3
Af: Eerste suppletore begroting 2008 (Stb. 2008, 464.)	- 525,3
Bij: Tweede suppletore begroting 2008 (onderhavig wetsvoorstel)	716,2
Totaal geraamd	7 881,2

2 Het beleid

2.1 Overzicht belangrijkste uitgaven- en ontvangstenmutaties

De tweede suppletore begroting bevat mutaties op de stand eerste suppletore begroting 2008. In deze suppletore begroting wordt voorgesteld de uitgavenraming 2008 met € 102,2 mln te verlagen en de ontvangstenraming voor 2008 met € 716,2 mln te verhogen. De grootste en/of beleidsmatig meest relevante mutaties zijn in de onderstaande tabel gespecificeerd en kort toegelicht. Verplichtingenmutaties die reeds in de Miljoenennota 2009 zijn verwerkt, zijn uitgebreid toegelicht in de EZ-begroting 2009. Voor een uitgebreidere toelichting op de afzonderlijke verplichtingenmutaties, die na Miljoenennota 2009 zijn ontstaan, wordt verwezen naar de toelichting per begrotingsartikel. De betreffende artikelnummers zijn in de tabel vermeld.

Overzicht belangrijkste suppletore mutaties (x € mln)

	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten	art. nr.
Stand vastgestelde begroting 2008	4 184,49	2 596,48	7 690,33	
Stand na 1e suppletore begroting 2008	4 355,74	2 502,67	7 165,00	
Belangrijkste suppletore mutaties:				
1. Ontvangsten NMa			- 20,00	1
2. TechnoPartner (gemeld in MN 2009)	4,00	- 7,51	- 7,51	2
3. EZ projecten BSIK (gemeld in MN 2009)		- 12,32	- 12,32	2
4. Holst Centrum (gemeld in MN 2009)		- 20,32	- 19,30	2
5. Borgstellingsregeling Scheepsnieuwbouw (garantieplichting)	- 31,39	- 9,00	9,00	3
6. Cofinanciering EZ in EFRO-programma's (deels gemeld in MN 2009)	- 1 000,00	22,62		3
7. Pieken in de Delta (deels gemeld in MN 2009)	229,83	- 33,70		3
8. Microkredieten	- 33,70	- 6,07		3
9. Subsidieregeling Duurzame Energie	12,00			4
10. Aardgasbaten (deels gemeld in MN 2009)	878,81		1 100,00	4
11. Bijdrage aan het Fes (deels MN 2009)			- 272,20	4
12. Diverse Ontvangsten Energie			- 55,00	4
13. Loonbijstelling (deels gemeld in MN 2009)	- 25,81	- 25,81		22
Overige mutaties	7,08	- 43,82	11,53	
Totaal van de mutaties	40,82	- 102,23	716,21	
Stand na 2e suppletore begroting 2008	4 396,55	2 400,44	7 881,21	

Toelichting

1. In diverse zaken zijn de oorspronkelijk opgelegde boetes in 2008 verlaagd als gevolg van bezwaar- en beroepprocedures. Dit resulteert in een neerwaartse bijstelling van de ontvangstenraming.
2. De betalingen in het kader van de Seed-regeling verlopen langzamer dan oorspronkelijk geraamd. Derhalve worden de Fes-middelen in een langzamer tempo aan de EZ-begroting toegevoegd. Daarnaast is de Seed-regeling in 2008 uitgebreid zodat technostarters die een bijdrage kunnen leveren aan het ontwikkelen van technologie die de uitstoot van CO₂ verminderen een extra impuls krijgen. Hiertoe is de verplichtingenruimte met € 4 mln (Fes-middelen) verhoogd.
3. De betalingen van de BSIK-projecten verlopen langzamer dan oorspronkelijk geraamd. Derhalve wordt voorgesteld de Fes-middelen in een langzamer tempo aan de EZ-begroting toe te voegen.
4. Door vertraging in de uitvoering zullen de werkzaamheden uit te voeren door het Holst Centrum die voor 2008 gepland stonden, grotendeels in 2009 tot uitvoering komen. Derhalve wordt met deze mutatie een deel van de middelen doorgeschoven naar 2009. Het andere deel van de mutatie wordt veroorzaakt doordat de uitfinanciering van reeds aangegane verplichtingen langzamer verloopt dan oorspronkelijk is geraamd.
5. De borgstellingsregeling Scheepsnieuwbouw zal in 2008 waarschijnlijk niet door de banken worden gebruikt omdat het overleg met de banken over de voorwaarden rond uitbetaling van eventuele schades nog niet is afgerond. Als gevolg hiervan zullen geen premies binnenkomen in 2008.
6. Deze technische mutatie betreft het naar voren halen van de verplichtingenruimte, zodat de toezeggingen voor de cofinanciering op EFRO-programma's aan de regio's in een keer kan worden vastgelegd voor de periode 2007-2013.
7. Deze mutatie is het gevolg van het besluit dat vanaf 2008 voortaan 2 tenders per jaar worden gehouden, waarbij de subsidies voor de tweede tender in principe pas in het volgende jaar worden verstrekt. Dit is de reden dat aan het eind van de PiD-periode nog voor 1 tender budget doorschuift. Tevens wordt voorgesteld een bedrag van € 6 mln door te schuiven naar 2009 omdat het budget voor het programma

Pieken in de Delta voor de Noordvleugel Randstad niet volledig zal kunnen worden benut.

8. Ten behoeve van de door de stichting Microkrediet te verstrekken kredieten wordt een verplichting van € 15 mln aangegaan voor het leveren van het benodigde kapitaal voor de kredieten. Daarnaast zal aan de stichting een vergoeding van € 0,8 mln worden verstrekt als tegemoetkoming in de exploitatiekosten. Per saldo is hiervoor een versnelling van verplichtingenruimte van € 12 mln uit de jaren 2009, 2010 en 2011 benodigd.
9. Deze mutatie bestaat voor het grootste deel uit het naar voren halen van verplichtingenruimte die op basis van de aanvragen naar verwachting dit jaar benodigd is.
10. Na de Miljoenennota doen zich twee tegengestelde factoren voor die tot een bijstelling van de aardgasbatenraming leiden. De daling van de olieprijs sinds de raming ten behoeve van de Miljoenennota heeft in 2008 slechts een klein drukkend effect op de raming, omdat de meeste gasprijzen een vertraging kennen t.o.v. de olieprijs. De andere factor is de opwaartse bijstelling van het geschatte productievolume in 2008 van zowel gas als olie. Netto leiden deze effecten tot een opwaartse bijstelling van € 50 mln van de aardgasbaten t.o.v. de raming ten tijde van de Miljoenennota. Bij Miljoenennota was de raming reeds met € 1 050 mln naar boven bijgesteld als gevolg van een hogere olieprijs.
11. Dit betreft een aanpassing van de afdracht Fes aan de uitgaven in het jaar 2008. Deze aanpassing is nodig het bij Miljoenennota en Najaarsnota aangepaste kasritme van de Fes-uitgaven te dekken.
12. De voorgenomen veiling van CO₂-emissierechten in 2008 is in verband met de zienswijzen van elektriciteitsproducenten op het ontwerp van het nationaal toewijzingsbesluit tot nader orde uitgesteld. Derhalve is de ontvangstenraming in 2008 met € 55 mln neerwaarts bijgesteld, waarbij er van uit wordt gegaan dat deze ontvangsten in 2009 alsnog zal worden gerealiseerd.
13. Deze mutatie betreft met name het uitdelen van de loonbijstelling naar de diverse artikelen.

In de navolgende toelichting op de beleidsartikelen wordt steeds aangesloten bij de tabel «budgettaire gevolgen van beleid» zoals opgenomen in de begroting 2008. De hier opgenomen tabellen laten op instrumentsub-niveau zien welke mutaties zich hebben voorgedaan. Het uitgangspunt daarbij is dat alleen de belangrijkste beleidsmatig relevante mutaties worden toegelicht die zijn ontstaan na Miljoenennota 2009. De mutaties tussen eerste suppletore begroting 2008 en Miljoenennota 2009 zijn reeds toegelicht in de ontwerpbegroting 2009.

Zoals gebruikelijk specificieert EZ de verplichtingenramingen in plaats van de uitgavenramingen omdat de verplichtingenramingen het meeste inzicht geven in het actuele beleid. Beleidsbeslissingen, zoals het introduceren of het beëindigen van subsidieregelingen zijn in de verplichtingenramingen immers direct traceerbaar. Vanwege de doorlooptijden en betalingschema's van subsidies, bieden de uitgavenramingen in dat opzicht minder informatie.

1 GOED FUNCTIONERENDE ECONOMIE EN MARKTEN IN NEDERLAND EN EUROPA

Artikel 1: Goed functionerende economie en markten in Nederland en Europa (in € mln)

	Stand vastgestelde begroting	Stand 1e suppl. begroting	Mutatie 2e suppl. begroting	Mutatie MN 2009	Mutatie na MN 2009	Stand 2e suppletore begroting
	(1)	(2)	(3)=(4)+(5)	(4)	(5)	(6)=(2)+(3)
Verplichtingen (totaal)	82,5	83,6	2,3	1,9	0,4	85,9
<i>Programma gerelateerde verplichtingen</i>	24,4	24,6	0,3	0,3		24,9
Markt en spelregels						
OD 2 Optimale marktordening en mededinging bevorderen						
– Bijdrage Metrologie	14,5	14,5	0,3	0,3		14,8
– Raad Deskundige Nationale Standaard	0,1	0,1				0,1
– Markt en Overheid	5,1	5,1				5,1
– Bijdrage diverse instituten Algemeen	1,3	1,3				1,3
– Onderzoek en Opdrachten DG Economische Politiek (DGEP)	3,4	3,6				3,6
<i>Apparaat gerelateerde verplichtingen</i>	58,1	59,0	2,0	1,5	0,4	61,0
– Personeel DG EP	8,7	8,9	0,3	0,3		9,2
– Apparaatsuitgaven NMa/Dte	43,9	44,0	1,6	1,1	0,4	45,5
– Apparaatsuitgaven Consumentenautoriteit	5,5	6,1	0,1	0,1		6,2
Uitgaven (totaal)	79,6	80,6	0,5	2,1	- 1,6	81,1
Waarvan programma-uitgaven	21,5	21,6	- 1,4	0,6	- 2,0	20,2
OD 2	18,0	18,0	- 1,5	0,5	- 2,0	16,5
OD 3			0,3	0,3		
Algemeen	3,5	3,6	- 0,2	- 0,2		3,4
Ontvangsten (totaal)	56,5	73,9	- 22,1		- 22,1	51,8
– Ontvangsten NMa	51,8	51,8	- 20,0		- 20,0	31,8
– High Trust		17,4				17,4
– Ontvangsten Dte	4,7	4,7	- 2,1		- 2,1	2,6

Ontvangsten NMa

In diverse zaken zijn de oorspronkelijk opgelegde boetes in 2008 verlaagd als gevolg van bezwaar- en beroepprocedures. Dit resulteert in een neerwaartse bijstelling van de ontvangstenraming.

2 EEN STERK INNOVATIEVERMOGEN

Artikel 2: Een sterk innovatievermogen (in € mln)

	Stand vastgestelde begroting	Stand 1e suppl. begroting	Mutatie 2e suppl. begroting	Mutatie MN 2009	Mutatie na MN 2009	Stand 2e suppletore begroting
	(1)	(2)	(3)=(4)+(5)	(4)	(5)	(6)=(2)+(3)
Verplichtingen (totaal)	517,5	618,5	- 50,1	- 41,2	- 8,8	568,5
<i>Programma gerelateerde verplichtingen</i>	<i>460,5</i>	<i>554,7</i>	<i>- 59,8</i>	<i>- 48,9</i>	<i>- 10,8</i>	<i>495,0</i>
Basispakket						
OD 2: Meer bedrijven die meer (technologische) kennis ontwikkelen en benutten						
- Innovatievouchers/IPC's	30,5	44,4	22,1	21,1	1,1	66,6
- TechnoPartner	37,0	38,9	- 2,0	- 6,0	4,0	36,9
- Eurostars		2,0				2,0
- Innovatiekredieten			18,6	21,0	- 2,4	18,6
- Bijdrage aan Syntens	32,7	32,3	0,6	0,6		32,9
Programmatisch pakket						
OD 3: Topprestaties op innovatiethema's						
- Innovatieomnibus	103,3	39,9	- 39,9	- 39,4	- 0,5	0,1
- Innovatieprogramma's:						
- Water	5,0	16,3	- 3,5	- 1,0	- 2,5	12,8
- IP Maritiem		7,3	- 1,1	- 0,1	- 1,0	6,3
- Point One	83,3	98,7	- 32,0	- 31,4	- 0,6	66,7
- Food and Nutrition Delta	24,7	26,6				26,6
- Automotive		9,5	- 1,3		- 1,3	8,3
- Life Sciences en Gezondheid		12,9	- 0,2		- 0,2	12,7
- Polymeren Innovatieprogramma (PIP)		12,1				12,1
- Scheidingstechnologie		2,4	1,5	1,5		3,8
- Materialen (M2i)		10,0				10,0
- Innovatieve onderzoeksprogramma's (IOP's)	14,3	18,6				18,6
- IS internationaal	2,0	12,0				12,0
- IS opkomende markten	6,1	6,1				6,1
- Bijdrage aan STW	20,0	20,0	0,5	0,5		20,5
- Creative Challenge Call		4,4				4,4
- Innovatiekredieten (voorheen uitdaggersfaciliteit)	24,3	24,3	- 20,3	- 20,3		4,0
- Projectdirectie Innovatieplatform		3,4	- 0,3		- 0,3	3,1
- Bijdrage aan TNO en GTI's	34,8	63,1	0,9	0,9		64,0
- Civiele luchtvaartontwikkeling	5,0	5,0				5,0
- Bijdrage aan NIVR	4,4	4,5	0,1	0,1		4,6
- Ruimtevaart	22,5	29,7	0,3		0,3	30,1
- Nanotechnologie			0,1		0,1	0,1
- Bijdrage aan instituten	0,5	0,5				0,5
- Overige kredieten			0,2	0,2		0,2
- Overige uitgaven	1,3	1,3				1,3
Algemeen						
- Onderzoek en beleidsexperimenten	9,0	8,7	- 4,2	3,3	- 7,5	4,5
<i>Apparaat gerelateerde verplichtingen</i>	<i>57,1</i>	<i>63,8</i>	<i>9,7</i>	<i>7,7</i>	<i>2,0</i>	<i>73,5</i>
- Personeel Innovatie	8,4	7,3	0,1	0,3	- 0,2	7,4
- Uitgaven TWA-netwerk	3,9					
- Bijdrage aan agentschappen	24,6	36,6	9,5	6,4	3,1	46,0
- Bijdrage aan OCNL, WIPO en EOB	20,1	19,9	0,2	1,0	- 0,8	20,1
Uitgaven (totaal)	690,2	689,0	- 113,4	- 44,0	- 69,3	575,7
Waarvan programma-uitgaven	635,9	619,6	- 117,6	- 47,3	- 70,3	502,0
OD 2	107,1	113,3	- 18,7	0,3	- 19,0	94,6
OD 3	519,3	493,8	- 98,8	- 51,7	- 47,1	395,0
Algemeen	9,5	12,4	- 0,1	4,0	- 4,1	12,3

	Stand vastgestelde begroting	Stand 1e suppl. begroting	Mutatie 2e suppl. begroting	Mutatie MN 2009	Mutatie na MN 2009	Stand 2e suppletore begroting
	(1)	(2)	(3)=(4)+(5)	(4)	(5)	(6)=(2)+(3)
Ontvangsten (totaal)	236,0	221,6	- 36,1	- 36,5	0,4	185,4
- Ontvangsten Rijksoctrooiwet	26,4	26,4				26,4
- Ontvangsten TOP	18,8	18,8	3,7	3,7		22,5
- Ontvangsten uit Fes	187,6	171,9	- 39,9	- 40,3	0,4	132,0
- Ontvangsten EET	1,6	1,6				1,6
- Diverse ontvangsten	1,6	2,9				2,9

TechnoPartner

De Seed-regeling is in 2008 uitgebreid zodat technostarters die een bijdrage kunnen leveren aan het ontwikkelen van technologie die de uitstoot van CO₂ verminderen een extra impuls krijgen. Hiertoe is de verplichtingenruimte met € 4 mln (Fes-middelen) opgehoogd.

Innovatiekredieten

De Uitdagingsfaciliteit is vervangen door het Innovatiekrediet. Met deze mutaties wordt het nieuwe Innovatiekrediet ondergebracht bij operationeel doel 2 en blijven op operationeel doel 3 die middelen staan die nodig waren om in 2008 de Uitdagingsfaciliteit door te laten lopen totdat het nieuwe Innovatiekrediet actief was.

Innovatieprogramma Water

EZ onderzoekt de mogelijkheden om een instrument in te zetten waarmee risicovolle marktintroducties kunnen worden gestimuleerd. De hiervoor gereserveerde middelen zullen in 2008 niet meer worden geëncouraged. Voorgesteld wordt om de middelen door te schuiven naar 2009.

Onderzoek beleidsexperimenten

De mutatie heeft met name betrekking op overboekingen naar artikel 3 (Groeiversneller, € 6 mln) en de IPC's (€ 1 mln).

Bijdrage aan agentschappen

Deze mutatie betreft het overboeken van de uitvoeringskosten van de diverse beleidsinstrumenten, waaronder € 2 mln voor het Innovatiekrediet, naar de Bijdrage aan agentschappen.

3 EEN CONCURREREND ONDERNEMINGSKLIMAAT

Artikel 3: Een concurrerend Ondernemingsklimaat (in € mln)

	Stand vastgestelde begroting	Stand 1e suppl. begroting	Mutatie 2e suppl. begroting	Mutatie MN 2009	Mutatie na MN 2009	Stand 2e suppletore begroting
	(1)	(2)	(3)=(4)+(5)	(4)	(5)	(6)=(2)+(3)
Verplichtingen (totaal)	2 196,2	2 268,5	- 813,1	160,1	- 973,2	1 455,4
Waarvan garantieverplichtingen	1 730,0	1 730,0	- 1 000,0		- 1 000,0	730,0
<i>Programma gerelateerde verplichtingen</i>	<i>2 186,2</i>	<i>2 251,6</i>	<i>- 816,2</i>	<i>157,0</i>	<i>- 973,3</i>	<i>1 435,4</i>
- Borgstellingsregeling Scheeps- nieuwbouw (garantie- verplichting)	1 000,0	1 000,0	- 1 000,0		- 1 000,0	
- Innovatieregeling Scheepsbouw Basispakket	20,0	20,0	- 10,0		- 10,0	10,0
OD 2: Stimuleren meer en beter ondernemerschap						
- BBMKB (garantieverplichting)	730,0	730,0				730,0
- Groeifinancieringsfaciliteit (garantieverplichting)	153,0	153,0				153,0
- Microkredieten	5,0	5,0	11,6		11,6	16,6
- Actieplan veilig ondernemen	14,0	13,0	- 12,9		- 12,9	0,0
- Bijdragen aan instituten	7,0	7,0	1,1	0,2	0,9	8,1
- Bevorderen Ondernemerschap	15,4	4,3	- 0,2		- 0,2	4,1
- Beroepsonderwijs in bedrijf		18,7				18,7
- Onderwijs & Ondernemerschap	10,5	27,5	- 6,8		- 6,8	20,8
- Regiegroep Regeldruk		0,7	- 0,1		- 0,1	0,6
Programmatisch pakket						
OD 3: Benutten van gebieds- gerichte economische kansen						
- Gebiedsgerichte economische programma's	21,8					
- Cofinanciering EZ in EFRO- programma's	43,0	58,7	233,6	188,5	45,1	292,3
- BSRI	23,8	23,8	- 5,0		- 5,0	18,8
- Stadseconomie	1,8	5,0	- 0,2		- 0,2	4,8
- Bijdrage aan ROM's	7,5	7,5	- 0,2	0,2	- 0,4	7,4
- Bedrijventerreinen	14,1	14,1	5,3	0,7	4,6	19,4
- Pieken in de Delta	92,2	137,2	- 33,7	- 27,7	- 6,0	103,5
- Bijdrage NBTC	16,7	16,7	0,2	0,2		17,0
- Overig Toerisme	1,0	1,0	- 0,2	- 0,2		0,8
- Bijdrage UNWTO	0,2	0,2				0,2
Algemeen						
- Onderzoek en vernieuwings- programma's	8,5	8,2	0,9	- 5,0	5,9	9,2
- Eerste lijn bedrijven	0,5					
<i>Apparaat gerelateerde verplichtin- gen</i>	<i>9,9</i>	<i>16,9</i>	<i>3,1</i>	<i>3,1</i>		<i>20,0</i>
- Personeel Ondernemen	12,8	12,8	- 0,1	0,5	- 0,5	12,8
- Bijdrage DG OI aan Agentschap- pen	- 2,9	4,1	3,2	2,6	0,6	7,2
Uitgaven (totaal)	354,4	345,9	0,5	- 19,4	19,9	346,4
Waarvan programma-uitgaven	317,5	329,0	- 4,1	- 25,1	21,0	324,9
OD 1	27,0	24,5	- 15,9	- 2,9	- 13,0	8,6
OD 2	70,9	74,1	- 6,2	0,7	- 6,9	67,9
OD 3	213,4	220,3	22,3	- 20,6	42,9	242,6
Algemeen	6,2	10,1	- 4,2	- 2,2	- 2,0	5,9
Ontvangsten (totaal)	66,8	95,2	- 9,0		- 9,0	86,2
- Ontvangsten ruimtelijk economisch beleid		21,0				21,0
- BBMKB	24,9	24,9				24,9
- Groeifinancieringsfaciliteit	10,0	10,0				10,0
- Garantieregeling scheepsbouw	10,0	10,0	- 9,0		- 9,0	1,0
- Ontvangsten uit het Fes	16,3	18,6				18,6
- Diverse ontvangsten	5,7	10,7				10,7

Borgstellingsregeling Scheepsnieuwbouw (garantieplichting en ontvangsten)

De borgstellingsregeling zal in 2008 waarschijnlijk niet door de banken worden gebruikt omdat het overleg met de banken over de voorwaarden rond uitbetaling van eventuele schades nog niet is afgerond. Als gevolg hiervan zullen eveneens geen premies binnenkomen in 2008 hetgeen bij de ontvangsten tot een verlaging van € 9 mln leidt.

Innovatieregeling Scheepsbouw

De middelen voor de Innovatieregeling Scheepsbouw zullen in 2008 niet volledig kunnen worden benut, omdat er minder aanvragen worden ingediend dan aanvankelijk verwacht door EZ en de sector. Aangezien de EU-steunkaderregeling inmiddels is verlengd tot en met 2011, wordt voorgesteld de € 10 mln niet benutte ruimte uit 2008 door te schuiven naar 2010 zodat ook in dat jaar de regeling van kracht kan zijn.

Microkredieten

Ten behoeve van de door de stichting Microkrediet te verstrekken kredieten wordt een verplichting van € 15 mln (in de vorm van een lening) aangegaan voor het leveren van het benodigde kapitaal voor de kredieten. Daarnaast zal aan de stichting een vergoeding van € 0,8 mln worden verstrekt als tegemoetkoming in de exploitatiekosten. Per saldo is hiervoor een versnelling van verplichtingenruimte van € 12 mln uit de jaren 2009, 2010 en 2011 benodigd.

Actieplan veilig ondernemen

Medio 2008 is overeenstemming bereikt met het bedrijfsleven en de Tweede Kamer over de aanwending van de middelen voor de op te zetten regeling voor criminaliteitsbestrijding voor kleine ondernemers. Daarna is hard gewerkt om de regeling vorm te geven en deze zal, als onderdeel van het nieuwe kaderbesluit EZ-subsidies, begin 2009 operationeel worden. Omdat in 2009 reeds voldoende middelen beschikbaar zijn, wordt voorgesteld om de niet gebruikte verplichtingenruimte uit 2008 door te schuiven naar 2010.

Onderwijs en Ondernemerschap

Het programma Onderwijs en Ondernemerschap sluit aan bij de aanbevelingen van de parlementair onderzoekscommissie onderwijsvernieuwing (Commissie Dijsselbloem). Omdat deze aanbevelingen zijn afgewacht, heeft de committering van de programmamiddelen vertraging opgelopen. Derhalve wordt voorgesteld om € 6,8 mln door te schuiven naar latere jaren.

Cofinanciering EZ in EFRO-programma's

Analoog aan de committering van de Doelstelling 2-programma's eerder dit jaar zullen ook de rijkscofinancieringsmiddelen voor het Doelstelling 3-programma in één keer worden toegezegd aan de managementautoriteit. Om dit mogelijk te maken wordt de in de jaren 2009–2013 gereserveerde verplichtingenruimte naar voren gehaald. Daarnaast is € 17,6 mln overgeheveld van het Ministerie van Financiën naar de EZ-begroting ten behoeve van een compensatie aan de managementautoriteiten voor het feit dat na invoering van het BTW-compensatiefonds BTW niet meer subsidiabel werd geacht door de Europese Commissie. Het Ministerie van Financiën had reeds in dit risico voorzien door zich garant te stellen richting lagere overheden voor de bedragen die zij eventueel zouden mislopen.

BSRI

In 2008 zullen onvoldoende aanvragen worden gecompleteerd om het budget in 2008 volledig te kunnen benutten. Voorgesteld wordt om de vrijvallende middelen toe te voegen aan het budget voor Topper opdat dit jaar extra aanvragen voor kunnen worden gehonoreerd.

Bedrijventerreinen

De Topper-regeling loopt eind 2008 af, hetgeen tot een aantal extra aanvragen heeft geleid. Voorgesteld wordt om de niet benutte verplichtingenruimte voor de BSRI te gebruiken om een aantal extra Topper-aanvragen te honoreren.

Pieken in de Delta

Het budget voor het programma Pieken in de Delta voor de Noordvleugel Randstad zal in 2008 niet volledig kunnen worden benut. Daarom wordt voorgesteld een bedrag van € 6 mln door te schuiven naar 2009.

Onderzoek en vernieuwingsprogramma's

Vanwege de betere aansluiting van het programma Groeiversneller bij de algemene doelstelling van dit artikel wordt het hiermee gemoeide budget overgeheveld van artikel 2 naar artikel 3.

4 DOELMATIGE EN DUURZAME ENERGIEHUISHOUDING

Artikel 4: Doelmatige en duurzame energiehuishouding (in € mln)

	Stand vastgestelde begroting	Stand 1e suppl. begroting	Mutatie 2e suppl. begroting	Mutatie MN 2009	Mutatie na MN 2009	Stand 2e suppletore begroting
	(1)	(2)	(3)=(4)+(5)	(4)	(5)	(6)=(2)+(3)
Verplichtingen (totaal)	887,9	831,3	891,4	6,6	884,8	1 722,7
<i>Programma gerelateerde verplichtingen</i>	<i>863,1</i>	<i>796,0</i>	<i>888,6</i>	<i>5,8</i>	<i>882,9</i>	<i>1 684,7</i>
Markt en spelregels						
OD 1: Optimale ordening en werking van de energiemarkten						
– Comp. Demkolec/stadsverwarming	19,5	19,5				19,5
OD 2: Energievoorzieningszekerheid op korte en lange termijn						
– Doorsluis COVA-heffing	73,7	73,7				73,7
– Beheer Mijschadestichtingen	0,1	0,1				0,1
– O&O Bodembeheer	2,1	2,1	0,4		0,4	2,4
– Bijdrage aan diverse instituten	1,1	1,1				1,1
Basispakket						
OD 3: Verduurzaming van de energiehuishouding						
– Programma efficiency DG						
ET-deel	4,4	4,4	6,2		6,2	10,6
– Borssele enveloppe		4,3				4,3
– Bijdrage MEP	637,0	493,6				493,6
– Overgangsregeling		12,7				12,7
– Subsidieregeling Stimulering Duurzame Energie	14,0	72,6	870,0		870,0	942,6
– Overige uitgaven duurzame energie	0,9	0,9				0,9
– Duurzame warmte			4,2		4,2	4,2
– CO2-reductieplan		0,1	– 0,1		– 0,1	
– Joint Implementation	1,9	0,8				0,8
– Energie-innovatie	67,5	64,9	– 6,7	0,1	– 6,8	58,2
– TransitieManagement		4,2	1,9	5,0	– 3,1	6,1
– Bijdrage aan ECN	31,3	31,3	8,9	0,7	8,2	40,2
Algemeen						
– Bijdrage Algemene Energie Raad	0,1	0,1				0,1
– Diverse programma uitgaven energie (HFR)	8,1	8,1	4,0		4,0	12,1
– O&O Energie	1,6	1,6	– 0,1		– 0,1	1,5
<i>Apparaat gerelateerde verplichtingen</i>	<i>24,8</i>	<i>35,3</i>	<i>2,7</i>	<i>0,8</i>	<i>1,9</i>	<i>38,0</i>
– Personeel DG ET	7,7	7,7	0,2	0,3		8,0
– Bijdrage aan agentschappen	6,9	10,9	5,8	0,3	5,5	16,7
– Bijdrage JI DG ET aan SenterNovem		0,8				0,8
– Uitvoeringskosten SenterNovem DG ET	5,4	10,7	– 3,5	0,1	– 3,7	7,2
– Apparaatuitgaven SodM	4,8	5,2	0,2	0,1	0,1	5,4
Uitgaven (totaal)	983,7	847,2	– 10,4	9,5	– 20,0	836,8
Waarvan programma-uitgaven	958,9	814,2	– 23,6	1,8	– 25,4	790,6
OD 1	19,5	19,5				19,5
OD 2	76,9	76,9	2,1	1,7	0,4	79,1
OD 3	832,1	684,3	– 31,6	– 1,9	– 29,7	652,8
Algemeen	17,5	20,5	5,9	1,9	3,9	26,4
Ontvangsten (totaal)	7 295,1	6 752,4	775,6	528,6	247,0	7 527,9
– Ontvangsten COVA	73,7	73,7				73,7
– Aardgasbaten	9 200,0	9 150,0	1 100,0	1 050,0	50,0	10 250,0
– Bijdrage aan het Fes	– 2 120,2	– 2 752,8	– 272,2	– 521,4	249,2	– 3 025,0
– Ontvangsten zoutwinning	1,8	1,8	0,3		0,3	2,1
– Ontvangsten Fes	84,8	154,8	2,5		2,5	157,3
– Diverse ontvangsten	55,2	125,0	– 55,0		– 55,0	70,0

Programma efficiency DG ET-deel

De verhouding uitvoeringskosten – beleidsmiddelen van de Meerjarenafspraken energie-efficiency (MJA) blijken anders dan aanvankelijk geraamd. Derhalve wordt met deze mutatie een deel van de uitvoeringskosten (€ 3,6 mln) naar de programma middelen overgeheveld. Daarnaast betreft dit een ophoging van het budget met € 2,5 mln door een bijdrage uit het Fes ten behoeve van de strategische roadmapstudies naar mogelijkheden om de CO₂-uitstoot per 2030 met 50% te reduceren.

Subsidieregeling Stimulering Duurzame Energie en Overige uitgaven duurzame energie

Met deze mutatie wordt verplichtingenruimte (€ 878 mln) die op basis van de aanvragen naar verwachting dit jaar benodigd is uit latere jaren naar voren gehaald. Daarnaast is er € 4 mln overgeheveld naar het Duurzame warmte budget en zijn de uitvoeringskosten voor de SDE (€ 4,5 mln) overgeheveld naar Bijdrage aan agentschappen.

Duurzame warmte

Omdat in 2008 geen subsidie voor nieuwe WKK-installaties beschikbaar zal worden gesteld via de SDE worden de hiervoor gereserveerde middelen toegevoegd aan het budget voor Duurzame warmte. Zoals aangegeven in de brief van 28 mei (Kamerstukken II 2007–2008, 28 665, nr. 98) zullen de betreffende middelen alternatief worden ingezet binnen de bredere context van het warmtebeleid.

Energie-innovatie

Om te voorkomen dat ECN beslag legt op een onevenredig en onvoorspelbaar deel van de ruimte voor EOS-tenders, is ECN uitgesloten voor een deel van die tenders. Ter compensatie wordt er jaarlijks als aanvulling op het reguliere werkprogramma van ECN een aantal EOS-voorstellen van ECN toegekend buiten de EOS tenders om. Dit jaar wordt er € 8 mln overgeheveld van energie-innovatie naar ECN. Daarnaast wordt het budget aangevuld met € 1,3 mln om aan de resterende EOS-verplichtingen voor 2008 te kunnen voldoen.

Transitiemanagement

De uitvoeringskosten (€ 0,7 mln) voor de Unieke Kansenregeling (UKR) en het Small Business Innovation Research programma (SBIR) worden met deze mutatie overgeheveld naar Bijdrage aan agentschappen. Daarnaast is van het ministerie van Verkeer en Waterstaat een bijdrage van € 1,7 mln ontvangen voor energietransitie. Verder is een bedrag van € 4,1 mln overgeheveld naar het ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit in het kader van enkele programma's van de energie-innovatie-agenda, met name voor de thema's van Groene grondstoffen en de kas als energiebron.

Bijdrage aan ECN

Dit betreft € 8 mln die wordt overgeheveld van Energie-innovatie in verband met EOS-voorstellen van ECN. Daarnaast is de programma-financiering van de algemene EZ-subsidie 2008 aan ECN met € 0,2 mln verhoogd. Deze verhoging heeft betrekking op extra kosten als gevolg van inhuur van KEMA voor de raamwerkprojecten voor het Besluit Stimuleringsregeling Duurzame Energie (SDE) en Beleidsondersteuning Duurzame Energie (BDE).

Diverse programma uitgaven energie (HFR)

Om te komen tot een sluitende exploitatie van de Hoge Flux Reactor (HFR) in Petten is besloten om subsidie te verlenen ter verhoging van de haalbaarheid van een sluitende exploitatie. De subsidie bedraagt maximaal € 4 mln voor de periode 2008 tot en met 2011 en wordt verstrekt onder de

voorwaarde dat het aanvullende programma HFR 2008 – 2011 vóór 1 december 2008 definitief en onherroepelijk tot stand is gekomen.

Bijdrage aan Agentschappen

Deze mutatie betreft de overheveling van uitvoeringskosten van SenterNovem voor de SDE (€ 4,5 mln), de UKR en het Small Business Innovation Research programma (SBIR) (€ 0,7 mln). Verder is een bijdrage van € 0,3 mln ontvangen van het Ministerie van VROM voor medefinanciering van de kosten van het Bureau Energieprojecten.

Uitvoeringskosten SenterNovem DG ET

Met deze mutatie wordt een deel van de uitvoeringskosten van de Meerjarenaafspraken energie-efficiency (MJA) naar de programma middelen overgeheveld.

Aardgasbaten

Er zijn twee tegengestelde factoren die tot een bijstelling van de aardgasbatenraming leiden. De daling van de olieprijs heeft een klein drukkend effect op de raming, omdat de meeste gasprijzen een vertraging kennen ten opzichte van de olieprijs. De andere factor betreft de opwaartse bijstelling van het geschatte productievolume in 2008 van zowel gas als olie. Netto leiden deze effecten tot een opwaartse bijstelling van € 50 mln van de aardgasbaten.

Bijdrage aan het Fes

Dit betreft een aanpassing van de afdracht Fes aan de uitgaven in het jaar 2008. Deze aanpassing is nodig om het bij Najaarsnota aangepaste kasritme van de Fes-uitgaven te dekken.

Ontvangsten Fes

Dit betreft de Fes-bijdrage van € 2,5 mln voor de Meerjarenaafspraken energie-efficiency (MJA).

Diverse ontvangsten

De voorgenomen veiling van CO₂-emissierechten in 2008 is in verband met de zienswijzen van elektriciteitsproducenten op het ontwerp van het nationaal toewijzingsbesluit tot nader orde uitgesteld. Derhalve is de ontvangstenraming in 2008 met € 55 mln neerwaarts bijgesteld, waarbij ervan uit wordt gegaan dat deze ontvangst in 2009 alsnog zal worden gerealiseerd.

5 INTERNATIONALE ECONOMISCHE BETREKKINGEN

Artikel 5: Internationale Economische Betrekkingen (in € mln)

	Stand vastgestelde begroting	Stand 1e suppl. begroting	Mutatie 2e suppl. begroting	Mutatie MN 2009	Mutatie na MN 2009	Stand 2e suppletore begroting
	(1)	(2)	(3)=(4)+(5)	(4)	(5)	(6)=(2)+(3)
Verplichtingen (totaal)	137,4	150,7	17,2	2,7	14,5	167,9
Waarvan garantieverplichtingen	0,4	0,4	7,5		7,5	7,9
<i>Programma gerelateerde verplichtingen</i>	<i>128,0</i>	<i>143,8</i>	<i>17,1</i>	<i>2,4</i>	<i>14,7</i>	<i>160,9</i>
Markt en spelregels						
OD 1: Het internationale handels- en internationale investeringsverkeer verder vrijmaken en de economische rechtsorde versterken.						
– Bijdr.aan div. org.	4,3	4,4				4,4
Basispakket						
OD 2: Bevorderen internationaal ondernemen						
– PESP	6,6	6,6				6,6
– Herverzekering SENO/GOM (garantieverplichting)			7,5		7,5	7,5
– PSB	11,4	11,4	1,1		1,1	12,5
– Instrumentele uitgaven EVD	5,6	5,8	0,6		0,6	6,4
– (I)FOM (garantieverplichting)	0,4	0,4				0,4
– Trustfunds			1,5		1,5	1,5
– PUM	2,0	2,0				2,0
– Bijdrage DG BEB aan EVD voor deelopdrachten	22,4	27,5	2,2	1,4	0,8	29,7
– Bijdrage DG BEB aan agentschappen voor financiële instrumenten	9,7	9,0	- 0,8		- 0,8	8,2
– Bijdrage DG BEB aan EVD-NFIA			6,3		6,3	6,3
– Overig		0,1	4,8		4,8	4,9
– Progr. Internationalisering Beroepsonderwijs (PIB)		4,7				4,7
OD 3: Het aantrekken van investeringen van buitenlandse bedrijven in Nederland						
– Uitgaven DBIN-netwerk (NFIA)	6,8	7,0				7,0
– Acquisitie van buitenlandse bedrijven	6,4	6,4				6,4
Programmatisch pakket						
OD 4: Het gericht ondersteunen van het bedrijfsleven in kansrijke sectoren op buitenlandse markten						
– PSOM	18,8	18,8	- 1,1		- 1,1	17,7
– Programmatisch Pakket Algemeen	32,5	37,1	- 6,3	1,0	- 7,3	30,8
– Beleidsondersteuning	1,2	2,7	1,3		1,3	4,1
<i>Apparaat gerelateerde verplichtingen</i>	<i>9,4</i>	<i>6,9</i>	<i>0,1</i>	<i>0,3</i>	<i>- 0,2</i>	<i>7,0</i>
– Personeel BEB	9,4	6,9	0,1	0,3	- 0,2	7,0
Uitgaven (totaal)	129,6	139,7	7,3	- 0,8	8,1	147,0
Waarvan programma-uitgaven	117,2	128,0	10,1	- 1,8	11,8	138,1
OD 1	4,3	4,4				4,4
OD 2	58,8	68,2	12,2	8,7	3,5	80,4
OD 3	11,9	11,9	5,2	1,8	3,5	17,1
OD 4	40,8	41,1	- 8,8	- 13,2	4,4	32,2
Algemeen	1,4	2,4	1,5	0,9	0,6	3,9
Ontvangsten (totaal)	1,8	4,6	7,5		7,5	12,1
– Ontvangsten gemengde kredieten	0,7	0,7	7,5		7,5	8,2
– Ontvangsten Fes		2,8				2,8
– Diverse ontvangsten DG BEB	1,1	1,1				1,1

Herverzekering SENO/GOM (garantieverplichting)/Ontvangsten gemengde kredieten

In het kader van de SENO/GOM is € 7,5 mln aan premies ontvangen. Deze ontvangsten worden gestort in de interne begrotingsreserve SENO/GOM waaruit schadedeclaraties t.a.v. deze regeling worden betaald. Hiermee wordt herverzekeringsruimte gecreëerd binnen het garantieplafond SENO/GOM, zodat nieuwe herverzekeringopolissen kunnen worden afgesloten. Dit betreft voor EZ de laatste storting omdat SENO/GOM vanaf 2009 door het Ministerie van Financiën wordt uitgevoerd.

Bijdrage DG BEB aan EVD/NFIA

Met de overgang van NFIA van DG BEB naar de EVD wordt ook de systematiek van opdrachtverlening aangepast. Hiermee wordt aangesloten bij de reguliere opdracht aan de EVD, waarbij in het jaar T-1 de opdracht wordt verleend voor het jaar T. Met deze mutatie wordt de verplichtingenruimte opgehoogd om de opdrachtverlening voor 2009 in 2008 mogelijk te maken.

Overig

Deze mutatie bestaat voor € 0,8 mln uit de bijdragen (à € 0,2 mln) van BZ, OS, LNV en VROM aan de wereldtentoonstelling 2008 in Zaragoza. Het overige deel betreft de EZ bijdrage aan de wereldtentoonstelling in Shanghai in 2010.

Programmatisch pakket

Deze mutatie betreft de verdeling van de eindejaarsmarge uit voorgaande jaren.

De faciliteit Evaluatie en Beleidsondersteuning (EBO) wordt met € 1,3 mln aangevuld om de committering voor de «Holland Gateway», het nieuwe centrum op Schiphol waar buitenlandse zakenmensen terecht kunnen voor onder andere advies over zakendoen in Nederland, mogelijk te maken. Daarnaast wordt het budget van het programma Collectieve Promotieactiviteiten (CPA), dat het organiseren van inkomende en uitgaande handelsmissies, collectieve beursinzendingen en andere op het buitenland gerichte collectieve promotieactiviteiten voor Nederlandse bedrijven bevordert, met € 0,6 mln opgehoogd. Verder is een bedrag van € 1,5 mln nodig voor het EBRD-consultancy trustfund om nieuwe opdrachten in 2008 mogelijk te maken. Het overige deel, € 4 mln, betreft de bijdrage van EZ aan de wereldtentoonstelling in Shanghai in 2010.

8 ECONOMISCHE ANALYSES EN PROGNOSES

Artikel 8: Economische analyses en prognoses (in € mln)

	Stand vastgestelde begroting	Stand 1e suppl. begroting	Mutatie 2e suppl. begroting	Mutatie MN 2009	Mutatie na MN 2009	Stand 2e suppletore begroting
	(1)	(2)	(3)=(4)+(5)	(4)	(5)	(6)=(2)+(3)
Verplichtingen (totaal)	11,5	13,1	0,6	0,3	0,3	13,7
– Apparaatuitgaven CPB	11,5	13,1	0,6	0,3	0,3	13,7
Uitgaven (totaal)*	11,5	13,1	0,6	0,3	0,3	13,7
Ontvangsten (totaal)	0,0	1,6	0,3		0,3	1,9

9 VOORZIEN IN MAATSCHAPPELIJKE BEHOEFTE AAN STATISTIEKEN

Artikel 9: Voorzien in maatschappelijke behoefte aan statistieken (in € mln)

	Stand vastgestelde begroting	Stand 1e suppl. begroting	Mutatie 2e suppl. begroting	Mutatie MN 2009	Mutatie na MN 2009	Stand 2e suppletore begroting
	(1)	(2)	(3)=(4)+(5)	(4)	(5)	(6)=(2)+(3)
Verplichtingen (totaal)	174,5	175,3	7,3	5,1	2,2	182,6
– Bijdrage aan CBS	174,5	175,3	7,3	5,1	2,2	182,6
Uitgaven (totaal)*	174,5	175,3	7,3	5,1	2,2	182,6
Ontvangsten (totaal)						

Bijdrage aan CBS

Deze mutatie bestaat uit drie delen:

- In het kader van het Sociaal Flankerend Beleid (SFB) is € 0,9 mln aan het CBS beschikbaar gesteld ter bevordering van mobiliteit en begeleiding van werk naar werk.
- Per 1 januari 2008 is de Regeling Rekenmethodiek Rijksgebouwendienst (RMR) ingegaan, waardoor de gebruikersvergoeding van een aantal Rijkseigendomspanden is gestegen. Ter compensatie van deze stijging van de gebruikersvergoedingen heeft VROM/RGD budget ter beschikking gesteld aan EZ. Hiervan is circa € 0,8 mln bestemd voor het CBS.
- Statistieken op het gebied van veiligheid die voorheen door Justitie en BZK afzonderlijk werden uitgevoerd, worden tegenwoordig door het CBS uitgevoerd in een shared service project (de Veiligheidsmonitor). Hiervoor ontvangt het CBS een bijdrage van BZK en Justitie (elk ruim € 0,2 mln).

10 ELEKTRONISCHE COMMUNICATIE EN POST

Artikel 10: Elektronische communicatie en post (in € mln)

	Stand vastgestelde begroting	Stand 1e suppl. begroting	Mutatie 2e suppl. begroting	Mutatie MN 2009	Mutatie na MN 2009	Stand 2e suppletore begroting
	(1)	(2)	(3)=(4)+(5)	(4)	(5)	(6)=(2)+(3)
Verplichtingen (totaal)	60,6	74,0	1,7	0,7	1,0	75,7
<i>Programma gerelateerde verplichtingen</i>	<i>41,5</i>	<i>53,6</i>	<i>1,3</i>		<i>1,2</i>	<i>54,9</i>
Markt en spelregels						
OD 1: Een efficiënt werkende communicatie- en postmarkt						
– Bijdrage aan internationale organisaties	1,2	1,2				1,2
– Bijdrage aan OPTA	3,6	3,6	0,1	0,1		3,7
Programmatisch pakket						
OD 3: Ontwikkeling van voorzieningen voor elektronische communicatie						
– Programma Implementatie Agenda ICT-beleid (PRIMA)	20,1	20,1				20,1
– ICT-flankerend beleid en administratieve lasten	8,3	17,5	1,2		1,2	18,7
– ICT&MKB	1,0	1,4				1,4
Algemeen						
– Beleidsvoorbereiding en evaluaties	7,2	9,7		– 0,1		9,7
<i>Apparaat gerelateerde verplichtingen</i>	<i>19,2</i>	<i>20,4</i>	<i>0,4</i>	<i>0,6</i>	<i>– 0,2</i>	<i>20,8</i>
– Personeel Telecom	9,5	9,5	0,1	0,3	– 0,2	9,6
– Toezicht Agentschap Telecom (Secretaris Generaal)	3,4	4,6	0,1	0,1		4,7
– Bijdrage Agentschap Telecom (Inspectie)	6,3	6,3	0,2	0,2		6,5
Uitgaven (totaal)	70,8	83,0	7,2	6,1	1,0	90,2
Waarvan programma-uitgaven	51,6	62,7	6,7	5,5	1,2	69,4
OD 1	5,8	6,2	6,2	6,2		12,4
OD 3	38,5	47,0	1,9	– 12,0	13,9	48,9
Algemeen	7,2	9,4	– 1,4	11,2	– 12,7	8,0
Ontvangsten (totaal)	4,4	5,8				5,8
– Personeel DG ET	0,2					
– Ontvangsten OPTA	0,2	0,2				0,2
– Overige ontvangsten		0,2				0,2
– Cybercrime	4,0	5,4				5,4

21 ALGEMEEN

Artikel 21: Algemeen (in € mln)

	Stand vastgestelde begroting	Stand 1e suppl. begroting	Mutatie 2e suppl. begroting	Mutatie MN 2009	Mutatie na MN 2009	Stand 2e suppletore begroting
	(1)	(2)	(3)=(4)+(5)	(4)	(5)	(6)=(2)+(3)
Verplichtingen (totaal)	122,4	123,0	- 0,8	1,7	- 2,5	122,2
Personeel algemeen						
- Personeel stafdienst	33,6	33,3	1,8	1,2	0,6	35,2
- Regiebureau Inkoop Rijksoverheid	1,9	1,9	- 1,2		- 1,2	0,7
- Centraal Personeel P&O	3,7	4,3	0,2		0,2	4,4
- Centraal Personeel EZ	9,1	11,1	- 1,2	- 1,2		10,0
- Wachtgelden	4,1	4,1	0,1	0,1		4,3
- Sociaal plan	4,2	4,2	0,4	1,3	- 1,0	4,6
- PIANOo Personeel (incl. TenderNed)	1,1	1,6	1,6		1,5	3,1
Materieel algemeen						
- ICT	14,2	14,5	- 0,6		- 0,6	13,9
- Inhuur Auditdienst	0,2	0,8	0,1		0,1	1,0
- Materieel diversen	0,5	0,2	1,0		1,0	1,2
- Materieel Communicatie	2,4	2,0				2,0
- Materieel kernministerie	41,8	38,7	- 2,0	- 1,4	- 0,6	36,7
- Materieel WJZ	0,7	0,7				0,7
- PIANOo Programma (incl. TenderNed)	4,6	6,0	- 1,5		- 1,5	4,5
- Parkeerpost	- 0,1	- 0,6	0,6	1,6	- 1,0	
Uitgaven (totaal)	124,4	124,2	0,9	3,3	- 2,5	125,0
OD personeel	59,0	61,7	2,0	1,9	0,1	63,8
OD materieel	65,4	62,4	- 1,2	1,4	- 2,6	61,3
Ontvangsten (totaal)	3,5	8,8	0,1		0,1	8,9
- Diverse ontvangsten personeel	3,2	2,3	0,1		0,1	2,4
- Ontvangsten (buiten)diensten	0,3	6,5				6,5

22 NOMINAAL EN ONVOORZIEN

Artikel 22: Nominaal en onvoorzien (in € mln)

	Stand vastgestelde begroting	Stand 1e suppl. begroting	Mutatie 2e suppl. begroting	Mutatie MN 2009	Mutatie na MN 2009	Stand 2e suppletore begroting
	(1)	(2)	(3)=(4)+(5)	(4)	(5)	(6)=(2)+(3)
Verplichtingen (totaal)	- 9,6	14,2	- 14,2	- 8,9	- 5,3	
- Loonbijstelling	4,0	25,8	- 25,8	- 21,0	- 4,8	
- Prijsbijstelling	5,2	5,3	- 5,3	- 5,3		
- Budget onvoorzien	0,4	0,4	- 0,4		- 0,4	
- Nog te verdelen posten	- 19,3	- 17,4	17,4	17,4		
Uitgaven (totaal)	- 25,8	1,2	- 1,2	2,4	- 3,6	
- Loonbijstelling	4,0	25,8	- 25,8	- 21,0	- 4,8	
- Prijsbijstelling	5,2	5,3	- 5,3	- 5,3		
- Budget onvoorzien	0,4	0,4	- 0,4		- 0,4	
- Nog te verdelen posten	- 35,5	- 30,4	30,4	28,6	1,7	
Ontvangsten (totaal)	25,0					
- High Trust boetebeleid	25,0					

23 AFWIKKELING OUDE VERPLICHTINGEN

Artikel 23: Afwikkeling oude verplichtingen (in € mln)

	Stand vastgestelde begroting	Stand 1e suppl. begroting	Mutatie 2e suppl. begroting	Mutatie MN 2009	Mutatie na MN 2009	Stand 2e suppletore begroting
	(1)	(2)	(3)=(4)+(5)	(4)	(5)	(6)=(2)+(3)
Verplichtingen (totaal)	3,5	3,5	- 1,5	- 1,5		2,0
- Afwikkeling BBH-regeling (garantieverbinding)	3,5	3,5	- 1,5	- 1,5		2,0
Uitgaven (totaal)	3,5	3,5	- 1,5	- 1,5		2,0
Ontvangsten (totaal)	1,2	1,2				1,2
- Ontvangsten Volvo	1,2	1,2				1,2